

USTRÓJ ORGANÓW OCHRONY PRAWNEJ

Część szczegółowa

Joanna Bodio
Grzegorz Borkowski
Tomasz Demendecki

SERIA AKADEMICKA

5. WYDANIE

USTRÓJ ORGANÓW OCHRONY PRAWNEJ

Część szczegółowa

Joanna Bodio
Grzegorz Borkowski
Tomasz Demendecki

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA AKADEMICKA

5. WYDANIE

*Stan prawny na 15 listopada 2015 r.
z uwzględnieniem zmian, które wejdą w życie 1 stycznia 2016 r.*

Wydawca
Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący
Joanna Maź

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Łamanie
Wolters Kluwer

Poszczególne rozdziały opracowali:
Joanna Bodio – rozdz. 1
Tomasz Demendecki – rozdz. 2–7
Grzegorz Borkowski – rozdz. 8–10

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawoLubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-264-9539-7
5. wydanie

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluger.pl

www.wolterskluger.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wstęp	19
Część I	
ORGANY ROZSTRZYGAJĄCE	
Rozdział 1	
Klasyfikacja organów ochrony prawnej	23
1.1. Organy sądowe	24
1.2. Niezawisłość sędziów i niezależność sądów	28
1.3. Krajowa Rada Sądownictwa	30
1.4. Gwarancje niezawisłości sędziowskiej	33
1.4.1. Gwarancje konstytucyjne i ustrojowe	34
1.4.1.1. Odpowiedni poziom moralno-etyczny sędziego i jego kwalifikacje zawodowe	34
1.4.1.2. Stabilność zawodu sędziego	35
1.4.1.3. Materialna niezależność sędziego	38
1.4.1.4. Niepołączalność zawodu sędziego z innymi zawodami	38
1.4.1.5. Apolityczność sędziego	39
1.4.1.6. Immunitet sędziowski	40
1.4.1.7. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego	43
1.4.2. Gwarancje procesowe	43
1.4.2.1. Kolegialność składu orzekającego	43
1.4.2.2. Jawność rozprawy sądowej	46
1.4.2.3. Tajność narady i głosowania	47
1.4.2.4. Zasada swobodnej oceny dowodów	48
1.4.2.5. Instytucja wyłączenia sędziego	49
1.5. Struktura sądów	52
1.6. Sądy powszechne	52
1.6.1. Organizacja sądów powszechnych	52
1.6.2. Organy samorządu sędziowskiego i organy sądów	58
1.6.3. Sposoby powoływania sędziów	64
1.6.4. Status sędziego	66
1.6.5. Prawa i obowiązki sędziego	70
1.6.6. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów	73

1.6.7.	Aplikacja sędziowska i aplikanci sądowi	80
1.6.8.	Asesor sądowy	84
1.6.9.	Referendarze sądowi	87
1.6.10.	Asystenci sędziów	90
1.6.11.	Stali mediatorzy	91
1.6.12.	Kompetencje Ministra Sprawiedliwości wobec sędziów i sądów powszechnych	92
1.7.	Sądy szczególne	95
1.7.1.	Sądy administracyjne	95
1.7.1.1.	Kwalifikacje sędziów wojewódzkich sądów administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego	97
1.7.1.2.	Wojewódzkie sądy administracyjne	99
1.7.1.3.	Naczelny Sąd Administracyjny	102
1.7.2.	Sądy wojskowe	106
1.7.2.1.	Sędziowie sądów wojskowych	109
1.7.2.2.	Aplikanci sądów wojskowych	118
1.7.2.3.	Ławnicy w sądach wojskowych	119
1.8.	Sąd Najwyższy	120
1.8.1.	Organy Sądu Najwyższego i organy samorządu Sądu Najwyższego	122
1.8.2.	Status sędziego Sądu Najwyższego	124
1.8.3.	Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów Sądu Najwyższego	126
1.9.	Trybunał Stanu	127
1.10.	Trybunał Konstytucyjny	131
1.11.	Trybunały i sądy międzynarodowe	142
1.11.1.	Europejski Trybunał Praw Człowieka	142
1.11.2.	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	145
1.11.3.	Sąd	149
1.11.4.	Sąd do Spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej	150
1.11.5.	Międzynarodowy Trybunał Karny	151

Rozdział 2

Organy quasi-sądowe	155
2.1. Izby morskie	155
2.1.1. Podstawa prawna funkcjonowania izb morskich	155
2.1.2. Organizacja wewnętrzna izb morskich	156
2.1.3. Nadzór nad działalnością administracyjną izb morskich	158
2.1.4. Właściwość izb morskich	158
2.1.5. Postępowanie przed izbami morskimi w sprawach wypadków morskich	160
2.2. Komisja do spraw ustalania okoliczności faktycznych wypadków lub katastrof	162
2.3. Sąd polubowny i międzynarodowy arbitraż handlowy	163
2.3.1. Podstawa prawna funkcjonowania sądownictwa polubownego i arbitrażowego	163
2.3.2. Rodzaje sądów polubownych	164
2.3.3. Arbiter sądu polubownego	164

2.3.4.	Zapis na sąd polubowny	165
2.3.5.	Tryb postępowania przed sądem polubownym	166
2.3.6.	Wyroki sądu polubownego i ugody przed nim zawarte	167
2.3.7.	Międzynarodowy arbitraż handlowy	168
2.4.	Arbitraż społeczny	169
2.4.1.	Podstawa prawna funkcjonowania kolegium arbitrażu społecznego	170
2.4.2.	Organizacja wewnętrzna kolegium arbitrażu społecznego	170
2.4.3.	Postępowanie przed kolegium arbitrażu społecznego	170
2.4.4.	Kolegium arbitrażu społecznego do rozstrzygania sporów z udziałem organizacji rolniczych	171
2.5.	Samorządowe kolegia odwoławcze	171
2.5.1.	Podstawa prawna funkcjonowania samorządowych kolegiów odwoławczych. Charakter prawny instytucji	171
2.5.2.	Nadzór nad działalnością administracyjną samorządowych kolegiów odwoławczych	172
2.5.3.	Organizacja wewnętrzna samorządowych kolegiów odwoławczych	172
2.5.4.	Właściwość miejscowa samorządowych kolegiów odwoławczych	176
2.5.5.	Działalność rozstrzygająca samorządowych kolegiów odwoławczych ..	177
2.6.	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	177
2.6.1.	Podstawa prawna funkcjonowania Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej. Charakter prawny instytucji	177
2.6.2.	Organizacja wewnętrzna Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej	178
2.6.3.	Ekspert w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej	179
2.6.4.	Właściwość Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej	183
2.6.5.	Postępowania przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej	186
2.7.	Komisja Prawa Autorskiego	188
2.7.1.	Podstawa prawna funkcjonowania Komisji Prawa Autorskiego. Charakter prawny instytucji	188
2.7.2.	Organizacja wewnętrzna Komisji Prawa Autorskiego	188
2.7.3.	Kompetencje Komisji Prawa Autorskiego	190
2.7.4.	Postępowanie przed Komisją Prawa Autorskiego	191

Rozdział 3

Organy pozasądowe	195
--------------------------------	------------

Część II

ORGANY POJEDNAWCZE

Wstęp	198a
-------------	------

Rozdział 4

Organy mediacyjne	199
--------------------------------	------------

4.1. Mediator	199
4.1.1. Mediator w postępowaniu karnym	200
4.1.2. Przebieg postępowania mediacyjnego w sprawach karnych	201
4.1.3. Mediator w postępowaniu cywilnym	204

4.1.4. Przebieg postępowania mediacyjnego w sprawach cywilnych	205
Rozdział 5	
Organy koncyliacyjne	207
5.1. Zakładowa komisja pojednawcza	207
5.1.1. Organizacja zakładowej komisji pojednawczej	207
5.1.2. Przebieg postępowania przed zakładową komisją pojednawczą	208
Część III	
ORGANY KONTROLI LEGALNOŚCI	
Wstęp	212a
Rozdział 6	
Organy kontroli legalności <i>sensu stricto</i>	213
6.1. Prokuratura	213
6.1.1. Podstawa prawna ustroju prokuratury	213
6.1.2. Zasady organizacji i działania prokuratury	214
6.1.3. Organizacja wewnętrzna prokuratury	217
6.1.4. Kompetencje prokuratury	226
6.1.5. Nadzór służbowy nad działalnością prokuratury	230
6.1.6. Status prokuratora	235
6.1.7. Odpowiedzialność dyscyplinarna prokuratora	244
6.1.8. Aplikacja ogólna i prokuratorska. Asesura	247
6.1.9. Organizacja Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	255
6.1.10. Kompetencje Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	260
6.1.11. Prokurator Biura Lustracyjnego i oddziałowego biura lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	264
6.1.12. Przebieg postępowania lustracyjnego	267
6.2. Rzecznicy dyscyplinarni. Wzmianka	270
6.3. Lustrator spółdzielni	272
6.3.1. Pojęcie i cel lustracji spółdzielni	272
6.3.2. Przebieg lustracji	273
Rozdział 7	
Organy kontroli legalności <i>sensu largo</i> (w tym pozasądowe)	275
7.1. Najwyższa Izba Kontroli	275
7.1.1. Organizacja wewnętrzna Najwyższej Izby Kontroli	276
7.1.2. Kompetencje Najwyższej Izby Kontroli	280
7.1.3. Status pracownika Najwyższej Izby Kontroli	283
7.1.4. Odpowiedzialność dyscyplinarna pracownika Najwyższej Izby Kontroli	285
7.1.5. Aplikacja kontrolerska	290
7.1.6. Postępowanie kontrolne Najwyższej Izby Kontroli	291

7.2.	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	297
7.2.1.	Status Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych	298
7.2.2.	Kompetencje Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych ...	299
7.3.	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	302
7.3.1.	Podstawa prawna działania i organizacja wewnętrzna Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji	302
7.3.2.	Kompetencje Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji oraz jej Przewodniczącego	304
7.4.	Policja	306
7.4.1.	Podstawa prawna ustroju Policji	306
7.4.2.	Organizacja Policji	307
7.4.3.	Zadania Policji. Kompetencje funkcjonariuszy Policji	310
7.4.4.	Status funkcjonariusza Policji	319
7.5.	Centralne Biuro Antykorupcyjne	325
7.5.1.	Podstawa prawna ustroju Centralnego Biura Antykorupcyjnego	325
7.5.2.	Organizacja Centralnego Biura Antykorupcyjnego	326
7.5.3.	Zadania Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Kompetencje funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego	328
7.5.4.	Status funkcjonariusza Centralnego Biura Antykorupcyjnego	331
7.6.	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu	334
7.6.1.	Podstawa prawna ustroju Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu	334
7.6.2.	Organizacja wewnętrzna Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu	334
7.6.3.	Zadania Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu. Kompetencje funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu	338
7.6.4.	Status funkcjonariusza Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu	340
7.7.	Straż Graniczna	342
7.7.1.	Organizacja wewnętrzna Straży Granicznej	343
7.7.2.	Zadania Straży Granicznej. Kompetencje funkcjonariuszy Straży Granicznej	344
7.7.3.	Status funkcjonariusza Straży Granicznej	348
7.8.	Straż gminna (miejska)	350
7.8.1.	Organizacja straży gminnej (miejskiej)	350
7.8.2.	Zadania i uprawnienia straży gminnej	353
7.9.	Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	354
7.9.1.	Status Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	355
7.9.2.	Kompetencje Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ..	356
7.10.	Państwowa Inspekcja Pracy	360
7.10.1.	Organizacja Państwowej Inspekcji Pracy	360
7.10.2.	Zadania Państwowej Inspekcji Pracy	361
7.10.3.	Postępowanie kontrolne prowadzone przez Państwową Inspekcję Pracy	366

7.11. Społeczna inspekcja pracy	368
7.11.1. Organizacja społecznej inspekcji pracy	368
7.11.2. Kompetencje społecznych inspektorów pracy	370
7.12. Inspekcja Handlowa	371
7.12.1. Organizacja Inspekcji Handlowej	371
7.12.2. Zadania Inspekcji Handlowej	372
7.12.3. Postępowanie kontrolne Inspekcji Handlowej	374
7.13. Państwowa Inspekcja Sanitarna	377
7.13.1. Organizacja Państwowej Inspekcji Sanitarnej	377
7.13.2. Zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej	381
7.14. Organy kontroli skarbowej	384
7.14.1. Organizacja organów kontroli skarbowej	384
7.14.2. Zadania organów kontroli skarbowej	390
7.14.3. Postępowanie kontrolne skarbowe	392

Część IV

ORGANY POMOCY PRAWNEJ

Wstęp	396a
-------------	------

Rozdział 8

Korporacje ochrony prawa	397
---------------------------------------	------------

8.1. Adwokatura	397
8.1.1. Wstęp	397
8.1.2. Kompetencje adwokatów	398
8.1.3. Niezawisłość adwokata i jej gwarancje	403
8.1.4. Kwalifikacje	407
8.1.5. Aplikacja	411
8.1.6. Samorząd i organizacja adwokatury	416
8.1.7. Izby adwokackie	418
8.1.8. Zespół adwokacki	420
8.1.9. Odpowiedzialność dyscyplinarna	421
8.1.10. Skreślenie z listy adwokatów	423
8.2. Radcowie prawni	424
8.2.1. Wstęp	424
8.2.2. Kompetencje	425
8.2.3. Powstanie prawa do wykonywania zawodu	426
8.2.4. Aplikacja	427
8.2.5. Samorząd	428
8.2.6. Odpowiedzialność dyscyplinarna	431
8.2.7. Zawieszenie i ustanie prawa do wykonywania zawodu	432
8.3. Prawnicy zagraniczni	432
8.3.1. Wstęp	432
8.3.2. Prawnicy z Unii Europejskiej	434
8.3.2.1. Stała praktyka	434
8.3.2.2. Usługi transgraniczne	435

8.3.2.3.	Wpis na listę adwokatów lub radców prawnych	436
8.3.3.	Prawnicy spoza Unii Europejskiej	438
8.3.3.1.	Stała praktyka	438
8.3.3.2.	Usługi transgraniczne	439
8.4.	Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	439
8.4.1.	Kompetencje i struktura	439
8.4.2.	Status radców i starszych radców Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa	441
8.4.3.	Postępowanie dyscyplinarne	443
8.5.	Rzecznicy patentowi	445
8.5.1.	Wstęp	445
8.5.2.	Kompetencje	445
8.5.3.	Uprawnienia do wykonywania zawodu	448
8.5.4.	Aplikacja	449
8.5.5.	Samorząd	450
8.5.6.	Odpowiedzialność dyscyplinarna	452
8.6.	Doradcy podatkowi	454
8.6.1.	Status doradcy podatkowego	454
8.6.2.	Samorząd zawodowy	458
8.6.3.	Odpowiedzialność dyscyplinarna	459
8.7.	Notariat	460
8.7.1.	Kompetencje i gwarancje	460
8.7.2.	Samorząd	467
8.7.3.	Kwalifikacje i powoływanie notariuszy	470
8.7.4.	Nadzór i odpowiedzialność dyscyplinarna	473
8.8.	Komornicy sądowi	476
8.8.1.	Status komornika sądowego	476
8.8.2.	Powoływanie i odwoływanie komorników	479
8.8.3.	Samorząd komorniczy i postępowanie dyscyplinarne	482
 Rozdział 9		
	Rzecznicy praw i wolności	484
9.1.	Rzecznik Praw Obywatelskich	484
9.1.1.	Wstęp	484
9.1.2.	Kompetencje i tryb powoływania Rzecznika Praw Obywatelskich	485
9.2.	Rzecznik Praw Dziecka	488
9.3.	Powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów	492
9.4.	Rzecznik Finansowy	493
9.5.	Rzecznik Praw Pacjenta i Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego ..	495
 Rozdział 10		
	Pozostałe organy pomocy prawnej	500
10.1.	Konsulowie	500
10.2.	Organizacje pozarządowe	505

10.3. Inne organy pomocy prawnej (wzmianka)	505
Literatura	507

WYKAZ SKRÓTÓW

Źródła prawa

- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.s. – ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 186 z późn. zm.)
- k.m. – ustawa z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 758 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
- k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.p.s.w. – ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 395 z późn. zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- MPPOiP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
- o.p. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 613 z późn. zm.)

- p.p.s.a. – ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 270 z późn. zm.)
- pr. adw. – ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 615 z późn. zm.)
- pr. not. – ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.)
- pr. spół. – ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1443 z późn. zm.)
- pr. tel. – ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 243 z późn. zm.)
- p.u.s.a. – ustawa z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1647 z późn. zm.)
- p.u.s.p. – ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 133 z późn. zm.)
- p.u.s.w. – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1198)
- p.w.p. – ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1410 z późn. zm.)
- Statut MTK – Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego sporządzony w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708)
- Statut TSUE – Protokół w sprawie Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 z późn. zm.)
- TEWEA – Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej z dnia 25 marca 1957 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/3 z późn. zm.)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 z późn. zm.)
- TUE – Traktat o Unii Europejskiej z dnia 7 lutego 1992 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 z późn. zm.)
- u.d.p. – ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 213 z późn. zm.)
- u.f.k. – ustawa z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 389 z późn. zm.)
- u.i.m. – ustawa z dnia 1 grudnia 1961 r. o izbach morskich (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 735 z późn. zm.)
- u.k.s. – ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 553 z późn. zm.)
- u.o.d.o. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1182 z późn. zm.)
- u.o.p.d.g. – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 216, poz. 1584 z późn. zm.)
- u.p. – ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599 z późn. zm.)

u.p.a.	–	ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.)
u.p.p.	–	ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 159 z późn. zm.)
u.r.p.	–	ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 507 z późn. zm.)
u.r.s.z.	–	ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 295 z późn. zm.)
u.r.t.	–	ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 226 z późn. zm.)
u.rz.p.	–	ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 155, poz. 925 z późn. zm.)
u.s.i.p.	–	ustawa z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 567)
u.s.k.o.	–	ustawa z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 856 z późn. zm.)
ustawa o CBA	–	ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1411 z późn. zm.)
ustawa o IH	–	ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1219 z późn. zm.)
ustawa o IPN	–	ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1075 z późn. zm.)
ustawa o KRS	–	ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. Nr 126, poz. 714 z późn. zm.)
ustawa o KSSiP	–	ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1230 z późn. zm.)
ustawa o NIK	–	ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1096)
ustawa o PIP	–	ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 640 z późn. zm.)
ustawa o Policji	–	ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 355 z późn. zm.)
ustawa o RPO	–	ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 z późn. zm.)
ustawa o SG	–	ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1402 z późn. zm.)
ustawa o SN	–	ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 499 z późn. zm.)
ustawa o TK	–	ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064)
ustawa o TS	–	ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 925 z późn. zm.)

- u.ś.p.z. – ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 134 z późn. zm.)
- u.u.i.d. – ustawa z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1999 oraz treści tych dokumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1388)
- u.u.p.s. – ustawa z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne (tekst jedn.: Dz. U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428 z późn. zm.)

Publikatory

- GP – Gazeta Prawna
- GSP-Prz.Orz. – Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa
- KKRS – Kwartalnik Krajowej Rady Sądownictwa
- M. Praw. – Monitor Prawniczy
- NP – Nowe Prawo
- OSA – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
- OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- OSNSD – Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego II instancji
- OTK – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
- OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
- PiP – Państwo i Prawo
- PiZS – Praca i Zabezpieczenie Społeczne
- Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo
- Prz. Sejm. – Przegląd Sejmowy
- PS – Przegląd Sądowy
- PUG – Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
- Sam. Teryt. – Samorząd Terytorialny
- Zb. Orz. – zbiór orzeczeń sądów wspólnotowych

Inne

- ABW – Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
- AW – Agencja Wywiadu
- CBA – Centralne Biuro Antykorupcyjne
- EFTA – Europejskie Porozumienie o Wolnym Handlu
- ETPC – Europejski Trybunał Praw Człowieka
- GIODO – Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych

IPN	–	Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
KRRiT	–	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
MTK	–	Międzynarodowy Trybunał Karny
NIK	–	Najwyższa Izba Kontroli
NRA	–	Naczelna Rada Adwokacka
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
OIRP	–	okręgowa izba radców prawnych
ONZ	–	Organizacja Narodów Zjednoczonych
ORA	–	okręgowa rada adwokacka
RPO	–	Rzecznik Praw Obywatelskich
RPP	–	Rzecznik Praw Pacjenta
RPPSP	–	Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego
SA	–	sąd apelacyjny
SN	–	Sąd Najwyższy
SSPUE	–	Sąd do Spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
TS	–	Trybunał Stanu
TSUE	–	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UPRP	–	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej

WSTĘP

Opracowanie *Ustrój organów ochrony prawnej* stanowi pomoc dydaktyczną dla studentów pierwszych lat studiów prawniczych i administracyjnych szkół wyższych, a także aplikantów i osób przygotowujących się do egzaminu na aplikacje prawnicze. Z uwagi na to, że stanowi ono omówienie części szczegółowej ustroju organów ochrony prawnej, część ogólna została potraktowana skrótowo, bez analizowania teorii poszczególnych instytucji występujących w sądownictwie, prokuraturze, adwokaturze, notariacie i innych organach ochrony prawnej ani też ich rozwoju historycznego czy ciągłości prawnej i dogmatycznej. Ze względu na ramy tego opracowania autorzy zajęli się omówieniem krajowych organów ochrony prawnej (z wyjątkiem trybunałów i sądów międzynarodowych). Z tego też względu opracowanie nie może być traktowane jako pełne. Założeniem autorów było bowiem przedstawienie aktualnej klasyfikacji organów ochrony prawnej oraz omówienie zasad organizacji, działania i kompetencji poszczególnych organów rozstrzygających, pojednawczych, kontroli legalności i pomocy prawnej. W zakresie potrzebnym do prezentacji tematu zasygnalizowane zostały również kwestie niezawisłości sędziów i niezależności sądów, prawa do sądu, gwarancji niezawisłości sędziów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy oraz zasad niezależności prokuratury.

Systematyka organów ochrony prawnej dokonana została zgodnie z utrwaloną klasyfikacją S. Włodyki i M. Sawczuka, według których organy ochrony prawnej dzielą się na organy orzekające/rozstrzygające (wśród których wyróżnia się: organy sądowe, quasi-sądowe i pozasądowe), organy pojednawcze, organy kontroli legalności i organy pomocy prawnej. Podział ten uwzględnia najnowsze zmiany w ustawodawstwie i orzecznictwie polskim. Przy opracowywaniu *Ustroju organów ochrony prawnej* starano się przedstawić różnorodne stanowiska doktryny, zarówno te jednolite, jak i te, w których występują rozbieżności i wątpliwości.

Zamiarem autorów było usystematyzowanie wiedzy z zakresu ustroju organów ochrony prawnej oraz uzupełnienie i pogłębienie tych kwestii, które na ćwiczeniach są jedynie sygnalizowane.

Stan prawny określono na 15 listopada 2015 r. Uwzględniono także zmiany wchodzące w życie po 1 stycznia 2016 r., dotyczące m.in. przywrócenia instytucji asesora sądowego, powołania nowych organów ochrony prawnej oraz zmian w zakresie immunitetów.

Lublin, 1 października 2015 r.
Autorzy

Część I

ORGANY ROZSTRZYGAJĄCE

KLASYFIKACJA ORGANÓW OCHRONY PRAWNEJ

Ochrona prawna definiowana jest przez S. Włodykę jako stała i zorganizowana działalność podejmowana w celu ochrony porządku prawnego oraz praw podmiotowych.

Zgodnie z klasyfikacją S. Włodyki organy ochrony prawnej dzielą się na:

- 1) organy rozstrzygające/orzekające/jurysdykcyjne/judykacyjne:
  - a) organy sądowe,
  - b) organy quasi-sądowe,
  - c) organy pozasądowe;
- 2) organy pojednawcze;
- 3) organy kontroli legalności/przestrzegania prawa;
- 4) organy pomocy prawnej.

Zgodnie z poglądem doktryny organy orzekające zajmują się rozstrzygnięciem sytuacji konfliktowej (spornej) na drodze wiążących orzeczeń wydawanych przez organy państwowe lub społeczne.

Organy rozstrzygające dzielą się na organy sądowe – będące organami państwowymi powołanymi w celu sprawowania wymiaru sprawiedliwości i – jak podaje F. Prusak – specjalnie pod tym kątem zorganizowane, uprawnione do orzekania w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Organami sądowymi są sądy (powszechne, szczególne, Sąd Najwyższy) i trybunały (Trybunał Stanu, Trybunał Konstytucyjny), a także trybunały i sądy międzynarodowe – zob. rozdział 1, pkt 1.9, 1.10 i 1.11).

Organ quasi-sądowe definiowane są w doktrynie jako organy powołane i zorganizowane do orzekania, którym brakuje przynajmniej jednej z cech sądu (np. niezależności). Do organów quasi-sądowych zalicza się: izby morskie, sądy polubowne, międzynarodowy arbitraż handlowy, arbitraż społeczny, samorządowe kolegia odwoławcze, Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej, Komisję Prawa Autorskiego, komisję do spraw ustalania okoliczności faktycznych wypadków lub katastrof (zob. rozdział 2).

Z kolei organy pozasądowe określane są jako organy powołane do innych – niż orzekanie – celów (np. kontroli legalności), a funkcja orzecznicza jest ich funkcją dodatkową. Organami pozasądowymi są np. Policja, straż miejska (zob. rozdział 3).

Organy pojednawcze definiowane są jako organy, których celem jest ugodowe rozwiązanie sytuacji konfliktowej (spornej) na drodze porozumienia samych stron lub za pośrednictwem osoby uprawnionej (np. mediatora).

Organy kontroli legalności to według S. Włodyki organy, których zadaniem jest badanie zachowania się określonych podmiotów pod kątem zgodności ich zachowania z obowiązującym prawem i występowanie z wnioskami o zastosowanie odpowiednich środków w przypadku naruszenia lub zagrożenia prawa. Kontrola legalności występuje jako kontrola niesamoistna (gdy stanowi dodatkowy rodzaj działalności określonego organu) lub kontrola samoistna (gdy kontrola przestrzegania prawa jest wyłączną funkcją danego organu) oraz jako kontrola *sensu stricto* i *sensu largo*.

Do organów kontroli legalności *sensu stricto* zalicza się prokuraturę, a do organów kontroli legalności *sensu largo*: Najwyższą Izbę Kontroli, Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, Policję, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencję Wywiadu, Straż Graniczną, straż gminną (miejską), Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Państwową Inspekcję Pracy, społeczną inspekcję pracy, Inspekcję Handlową, Państwową Inspekcję Sanitarną, organy kontroli skarbowej (zob. rozdział 7).

Organy pomocy prawnej – jak podkreśla się w nauce – świadczą pomoc prawną podmiotom stosunków prawnych w celu ochrony ich praw podmiotowych i prawnie chronionych interesów. Według S. Włodyki wyróżnić można kilka form udzielania pomocy prawnej – należą do nich: poradnictwo prawne, udział w opracowywaniu aktów prawnych o charakterze ogólnym (np. akty normatywne) lub indywidualnym (np. umowy), reprezentacja stron (w postaci zastępstwa procesowego i pozapprocesowego lub obrony), dokonywanie innych czynności, np. obsługi legislacyjnej.

Do organów pomocy prawnej zalicza się m.in.: adwokatów, radców prawnych, rzeczników patentowych, doradców podatkowych, notariuszy, komorników sądowych, Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, powiatowego (miejskiego) rzecznika konsumentów, Rzecznika Finansowego, Rzecznika Praw Pacjenta i Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego oraz inne organy pomocy prawnej, np. konsulów, organizacje pozarządowe (zob. rozdziały 8–10).

1.1. Organy sądowe

Jak wspomniano, organy sądowe są specjalnie powołane i zorganizowane do sprawowania wymiaru sprawiedliwości i rozstrzygania konfliktów poprzez wydawanie wiążących strony (a także inne podmioty) orzeczeń. Organy te charakteryzują się: odrębnością i niezależnością od innych władz, uprawnieniem do wydawania orzeczeń w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oraz niezawisłością sędziów.

Organy sądowe dzielą się na:

- 1) sądy,
- 2) trybunały.

Sądy dzielą się na:

- 1) sądy powszechne, wśród których wyróżniamy:
  - a) sądy rejonowe,
  - b) sądy okręgowe,
  - c) sądy apelacyjne;
- 2) sądy szczególne, czyli:
  - a) sądy administracyjne: wojewódzkie sądy administracyjne, Naczelny Sąd Administracyjny,
  - b) sądy wojskowe: wojskowe sądy garnizonowe, wojskowe sądy okręgowe;
- 3) Sąd Najwyższy, który nie jest zaliczany ani do sądów powszechnych, ani do sądów szczególnych, gdyż jest naczelnym organem wymiaru sprawiedliwości, który sprawuje nadzór judykacyjny nad pozostałymi sądami (powszechnymi i wojskowymi).

Trybunały dzielą się na:

- 1) Trybunał Stanu,
- 2) Trybunał Konstytucyjny.

Odrębną grupę organów sądowych stanowią trybunały i sądy międzynarodowe:

- 1) Europejski Trybunał Praw Człowieka,
- 2) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
- 3) Sąd,
- 4) Sąd do Spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej,
- 5) Międzynarodowy Trybunał Karny.

Sądy i trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz, czyli od władzy ustawodawczej i wykonawczej (art. 173 Konstytucji RP) i mogą wydawać wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej (art. 174 Konstytucji RP). W Polsce Trybunały nie sprawują jednak wymiaru sprawiedliwości, gdyż ich zakres kompetencji różni się od zakresu zadań sądów.

Zgodnie z art. 175 Konstytucji RP wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują: Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe. Zdaniem doktryny do kompetencji sądów należy, poza sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości, wykonywanie innych czynności zleconych przez przepisy prawne.

Ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości wiąże się ściśle dostęp obywateli do sądu, czyli tzw. prawo do sądu. Uregulowane jest ono zarówno w Konstytucji RP, jak i w aktach międzynarodowych.

Artykuł 45 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Joanna Bodio – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; radca prawny; ekspert w Ośrodku Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych; autorka publikacji z zakresu postępowania cywilnego, prawa cywilnego oraz ustroju organów ochrony prawnej.

Grzegorz Borkowski – doktor nauk prawnych; sędzia; Szef Biura Krajowej Rady Sądownictwa; członek Komisji Prawniczej Polskiej Akademii Nauk Oddział w Lublinie; członek i przewodniczący Rady Konsultacyjnej Programu HELP (Human Rights Education for Legal Practitioners) przy Radzie Europy; autor glos i artykułów naukowych na temat organów ochrony prawnej, postępowania cywilnego i praw człowieka; redaktor publikacji na temat etyki zawodów prawniczych.

Tomasz Demendecki – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; komornik sądowy; adwokat; członek zespołu problemowego ds. postępowania cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości; ekspert BCC; autor i współautor publikacji z zakresu prawa cywilnego materialnego i procesowego (w tym porównawczego) oraz ustroju organów ochrony prawnej.

W publikacji przedstawiono klasyfikację organów ochrony prawnej oraz omówiono zasady organizacji, działania i kompetencji poszczególnych organów rozstrzygających, pojedynczych, kontroli legalności i pomocy prawnej. Zawarto ich zwięzłą charakterystykę z uwzględnieniem osobistego charakteru świadczonych przez nie usług, specjalistycznej wiedzy, niezależności zawodowej i etosu zawodowego przejawiającego się w zaufaniu publicznym.

Autorzy przybliżyli także kwestie niezawisłości sędziów, niezależności sądów, zasad działania i organizacji prokuratury oraz funkcjonowania innych zawodów prawniczych i pozaprawniczych, z uwzględnieniem najnowszych zmian w ustawodawstwie i orzecznictwie.

Istotne zmiany legislacyjne, które zaszły od czasu poprzedniego wydania, jak również bogate orzecznictwo – zwłaszcza Trybunału Konstytucyjnego – dotyczące organów ochrony prawnej, a także pojawienie się nowych organów zaliczanych do przedmiotowej kategorii spowodowały konieczność przygotowania piątego wydania, uwzględniającego stan prawny na dzień 15 listopada 2015 r. W publikacji omówiono ponadto zmiany, które wejdą w życie 1 stycznia 2016 r.

Opracowanie stanowi pomoc dydaktyczną dla studentów studiów prawniczych i administracyjnych szkół wyższych, a także przydatne źródło wiedzy dla aplikantów przygotowujących się do egzaminu z zakresu ustroju organów ochrony prawnej i organizacji wymiaru sprawiedliwości.

Autorzy w pracy nad książką wykorzystali zarówno wiedzę praktyczną, jak i doświadczenie dydaktyczne wynikające z prowadzenia zajęć z przedmiotu „Ustrój organów ochrony prawnej”.

9788326495397 W05P01

ISBN 978-83-264-9539-7

9788326495397

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

LEX Student
Prawa